

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

§. 8. & seq. Solvuntur abjectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

Disputatio II. Articulus V.

195

omousii usurparunt. . . . Filium omousion dixerunt non incongrue, ut natura aequalis dignitatem demonstrent. Non enim quo ad invicem sunt cognata, sunt ad invicem consubstantialia. . . . sed tum cum & causa & causatum ejusdem per omnia natura sunt participes. Vox ista & Sabellii impietatem corrigit: tollit enim hypotheseos identitatem, perfectamque personarum intelligentiam inducit. Non enim idem sibi ipsi consubstantial est, sed alterum alteri. Proinde recte ac religiose admodum usurpatur, cum & hypotheseon proprietatem discernat, & natura sine ulla diversitate communionem exprimat. Et S. Ambrosius lib. 3, de fide cap. 7. Hoc verbum (omousion) in tractatu fidei posuerum Patres (Nicenii) quod id viderunt adversariis esse formidini, ut tanquam evaginato ab ipsis gladio (nam in quadam sua epistola, in Concilio lecta, scriperat Eusebius Nicomedensis : Si verum Dei Filium & in creatum dicimus, omousion incipimus confitenti) ipsorum nefanda caput heresis amputarent. Frustra autem verbum istud propter Sabellianos declinare se dicunt, & in eo suam impietatem produnt: omousion enim aliud alii, non ipsum est sibi. Recte igitur omousion Patri Filium dicimus, quia verbo eo & personarum distinctio, & natura unitas significatur.

Præterea, quām appositi ad stabiliendam veritatem Catholicam, & Arianam hæresim conterendam Patres Nicenii vocabulum omousion adhibuerint, demonstratur, 1. ex odio, quo Arianii vocabulum hoc proscuebantur, & quod sanctus Epiphanius eleganter hærel. 69. num. 70. exprimit his verbis: Ut serpens bituminis odorem refugit, aut cervo halitum, aut gagate lapidis suffum, aut syracis fumum; si Arianus & Sabellius Consubstantialis vocem illam, ac professionem vehementer oderunt. 2. Ex eo quod Arianii ad proscribendum hoc vocabulum, & abolendam Nicenii Symboli memoriam nullum non moverunt lapidem. Et verò quod ad hunc finem egerunt Synodos: quot formulas fidei ediderunt: quanta obstinatione & crudelitate vexarunt orthodoxos, quos per contemptum Omousianos vocabant. Hac nimurū una voce admissa, de sua hæresi actum esse intelligebant, atque de ea propaganda delperabant, quandiu Filius omousios Patri crederetur. Hanc igitur vocem abolitam esse volebant, ut hominibus periuadere possent Filium Dei non esse proprię de substantia Patris, & creaturam est, atque mutabilem, & convertibilem. Quæ causa, inquit Gregorius Nazianzenus, quæ ratio existit, ut quod docendum, quod credendum cunctis Ecclesiis fuerat traditum, quodque Patres nostri apostolici viri contra universas hæreses, vel maxime Arianam, quasi quemadmodum obicem veritatis, quo omnes aditus peccata doctrina obfruerent, S. Spiritu, catholica ratione posuerunt (nempe quod Filius sit Patri consubstantialis) nunc magno nīu ab his, qui nunc elogio Arianæ labi addicti sunt, laborebunt auferri, nisi ut Filium Dei mutabilem & convertibilem, ut proprie non propria Patris substantia constitisse confingant?

Hinc inter orthodoxos Episcopos sanctissimi qui que & præstantissimi tormenta, exilium, mortem subire maluerunt, quām in usus & homousii procriptionem consentire. Quod pertinet illud S. Gregorii Nazianzeni eodem loco: Si diligenter & accuratius attendatis, cur noluerunt de evangelica & apostolica fide, ac quæ Patrum traditione, unius essentia nomen asserire: proculdubio probatis Arianam hæresim subtili compendio, brevi jam sublato hoc nomine inuromissam. Quod si qui pro humana fragilitate, ut Arimini contigit, subscriptere tandem hatum vocum suppressioni, brevi postea facti pœnitentes, quæ per fraudem vel vim ab eis extorta fuerant, publicè retraharunt, & majori, quām antea, Arianæ impietatis odio flagrantibus, ad publicam usus & homousii professionem redierunt: ut pater ex Gallicanis Episcopis in Concilio Parisiensi post Ariminensem conventum celebratio, ex quo ad Orientales rescriperunt in hunc modum: Plures numero, qui aut Arimini aut Nicæ Simonnet Theol. Tom. I.

(in Thracia) adfuerunt, sub autoritate vestri nominis ad usus silentium sunt coacti. Quod verbum à vobis quandam contra Ariomanitarum hæresim inventum, à nobis semper sancte fideliterque suscepimus est. Nam homousion sermonem ad veram & legitimam ex Deo Patre unique Dei nativitatem sunus amplexi, de testantes secundum Sabellii blasphemias ipsam unigenitum (hoc est, perlonarum confusione,) neque aliquam partem Patris esse Filium intelligentes. . . . Hanc igitur fidem semper tenentes, & tenebimus, defraudentes quoque eos, qui dicunt: Non erat antequam nasceretur,

Apud Nihil
frag. 11.

§. VIII.

Obj. 1. Vocabulum omousion non reperitur in Scriptura. Ergo Patres Nicenii perperam illud usurparunt. Resp. 1. cum S. Athanasio: Nihil id refert, si quis voces in Scriptura non reperas usurpet, quandiu pias sententias complectitur: contra, hereticus, tametsi voces suas ē Sacris Litteris mutuetur, nihilominus suspectus, animoque corruptus audierit a Spiritu S. Quare tu enarras iustificationes meas, & affirmis testamentum meum per os tuum? Ita quoque Dia bolo, ē Scripturis loquenti, os a Domino obturatum est. Contra, beatus Paulus, eti ex alienis litteris loquatur, Cretenses semper mendaces, & illud, Et ipius genus sumus. . . . tamen sanctus cum sit, pium animum gerit, & Christi mentem tenens, Magister Gentium est in fide & veritate; & qua loquitur, cum pietate loquitur.

Resp. 2. Arianos, quorum hæc est objectio, sicut & alia qua proponentur, non reprehendere Arium, quod multa adhibuerit vocabula, qua sanc in Sacris Litteris minimè reperit: quare ergo Nicenam Synodum reprehendunt? Imò ipsimet, parum consentientes secum, multas voces usurpant, qua non leguntur in Scriptura, & ita ipsimet, quod faciunt, reprehendunt. Si ejicienda putant, inquit Athanasius, verba in Sacris Litteris non obvia, cur Ario tantum acervum dictiorum, quas nusquam in Scripturis reperiatis, accumulante, quales sunt, Ex non entibus, & Non erat Filius priusquam gigneretur, & Erat quando non erat, & Convertibilis est, & ineffabilis est, & invisibilis Pater suo Filio, & Filius non novit ne suam quidem substantiam, & quacumque istiusmodi, in ridiculo suo & impio libello de sua sententia ab illo evomuntur, non contradicunt: sed potius pro iis pugnant, & ob ea cum Patribus suis belligerant. Aut ubi deinde ipsi in Sacris libris repererunt vocem ingenitum? aut usus nomen, & illud tres esse hypothæses, &c. Oportuit eos aut sibi ipsis obseruare, aut nihil Patres incusare.

Resp. 3. Vocabulum hoc Omousion non reperiri in Scriptura, quantum ad numerum syllabarum, sed, quod omnino sufficit, reperi quæcumque ad sensum. Cognoscet, inquit Athanasius, quijquis est studiosus animi, has voces, tametsi in Scripturis non reperiuntur, habere tamen eas eam sententiam, quam Scripturæ volunt, & hoc ipsum eas sonare apud illos, quibus aures ad pietatem sunt integra, & minimè vitia. Et verò cum Pater ait Filio: Filius meus es tu: ego hodie genui te, Psalm. 2. & Ex utero ante luciferum genui te, Pial. 109. item cum dicitur Joan. cap. 1. Vidiim gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre. . . . Deum nemo vidit unquam. Unigenitus Filius, qui est in suu Patri, ipse enarravit, & cap. 3. Sic Deus dixit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret: aperte significatur Filium esse verè & propriè Filium Patris, & Patrem esse verè & propriè Patrem Filii; Filium non esse opus seu facturam, sed genuinum Patris factum; processionem Filii à Patre non esse conditionem seu creationem, sed veram & propriè dictam Filii ex Patre nativitatem: unde aperè significatur Filium esse de substantia Patris, proindeque eandem cum Patre substantiam habere, eandem, inquam, vel specie, vel numero: non eandem specie; alioquin multiplex esset

N 2 numero

numero substantia divina: Ergo eandem numero, Scripturæ igitur aperte significant Filium esse ejusdem cum Parte substantia, eo sensu, quo intellexere Patres Nicæni, & consequenter vocabulum *omissionis*, prout à Patribus Nicænisi usurpatum est, in Scripturis quoad sensum continetur. Vide plura apud S. Athanasium loco citato.

§. IX.

Obs. 2. In rebus ad fidem pertinentibus non licet ut novis vocibus. Atqui vox *omousion* nova fuit tempore Nicæna Synodi, eo præterim sensu, quo à Patribus Nicænus usurpata est. Ergo, &c. *R. 1.* Si non licet ut novis vocibus in expounded fide, quare ipsi Ariani novis & eatenis inauditis vocibus utebantur? Quare novis vocibus & eatenis inauditis priores ipsi usi sunt? Certe quod in te laudas, in aliis culpare, magna dementia est. *R. 2.* Si novis & impis, blasphemique ac Scriptura repugnantibus vocabulis identiter utuntur novatores ad impugnandam rectam fidem: quare ad eam defendendam non licet Episcopis, depositi custodibus, uti novis quidem vocabulis, sed pium sensum exprimitibus, sed Scriptura & Traditioni planè consentientibus, sed idoneis, & quandoque necessariis ad profligandas infurientes contra sanam doctrinam novitates? At novatores sibi licere volunt, quod Ecclesia non licet, ne clare damentur, ut Ecclesia definitio cludeatur, & simplicibus argutis suis fucum facere possint, atque ita impunè errores suos propagare.

Appositi ad rem nostram inveniuntur S. Hilarius ad
versus Constantium, qui instigantibus Arianis Epis-
copis, ad proscribendum Onomias nihil non molie-
batur. Nolo, inquit, verba, que non scripta sunt
dici.... dic prius, si recte dici putas: Nolo adver-
sum nova venena novas medicamentorum comparatio-
nes, nolo adversum novos hostes nova bella, nolo ad-
versum novas infidias consilia recentia.... Novita-
tes vocum, sed prophanas, devitare jubet Apostolus
in cur pias excludit:.... Inaccessibilem scriptum non
quam legis: nunquid ex hoc negandum erit, quia no-
rum est: Decernis similem Fati Filium, Evangelia
non predican: quid est quod non refugis hanc vocem
In uno novitas eligitur, in alio submovetur. Ubi im-
pietatis occasio patet, novitas admittitur: ubi autem
religionis maxima & sola cautela est, excluditur.

recens maxima & sola canela eis, excutitur.
Rep. 3. neg. min. Nam tribus prioribus Ecclesiis
seculis Filius Patri omouios à Scriptoribus Ecclesi-
sticis jam dictus fuerat, ut restatur S. Dionysius Alex-
andrinus in sua contra Paulum Samozatenum epि-
stola, in qua sic eum increpat: *Deflexum dicas eum,*
qui erat natura *Dominus,* & *Verbum Patris,* per
quem omnia Pater fecit, & quem sancti Patres omou-
tion Patri vocaverunt. Præterea, Dionysius hic Ale-
xandrinus à Pentopolitanis aliquibus, qui Romanum
venerant, apud Dionysium Romanum accusatus
quod Filium creaturam esse diceret in suis contra
Gebellium scriptis, & eum Patri consubstantialem
esse negaret, Dionysius Romanus Synodus Episco-
porum Romanam convocavit, in qua ab omnibus in-
digne latum est, quod Filius negaretur esse consub-
stantialis Patri, & damnata negantum lentitatem.
Episcoporum judicium Pontifex scriptit ad Diony-
sium Alexandrinum, qui sese purgare iussus, apolo-
giam edidit, rescriptisque ad cognominem Pontifi-
cum his verbis: *Ego & in alia epिstola scripti, ubi
offendo crimen, quod defervens contra me, falso esse,*
quasi qui dicerebant Christum non consubstantialem esse
Deo. *Nam tametsi dico me id nomen non reperire,*
nec legisse alicubi in sacris litteris, tamen argumenta
mea, que ipsi tacita omiserunt, a re ipsa, signifi-
cationeque vocabuli non abundunt, *Nam & humanum*
partum pro exemplo adduxi, hanc dubie congenerem
(hoc est, ejusdem nature) iadque in verbis meis ad-
dens, omnino parentes eo solum alias esse à liberis,
quod illi ipsi liberi non sint; alioqui necessarium fo-
re, ut nec parentes, nec liberi sint.

Vides Orthodoxos in Lybia ex Dionysii Alexan-
drini contra Sabellium scriptis scandalum accepisse ,
eò quòd in eis videretur illis Filium non confus-
tiale Patri dixisse ; rem illis tanti momenti vi-
sam esse , ut ad Summum Pontificem esse recurrent-
dum judicarint ; Pontificem idem cum illis judicial-
se , & Synodum convocasse ; Synodo graviter dis-
plicuisse , quòd Filius non consubstantialis Patri di-
ctus esset , & sententiam Filii , cum Patre consub-
stantialitatem negantem , damnasse ; Alexandrinum
Dionysium , ne abscederetur & abdicaretur , apolo-
giam scribere coactum fuisse , nec innocentem si
Dionysio Romano & ejus Synodo probasse , nisi of-
fendendo se non negasset Filium Patri consubstantialem ,
sed solum ab hac voce abstinuisse , solumque
scriptisse , à se in Scripturis non esse repartem , sic
tamen ut illius sensum adamissim in scriptis suis
expressisset , variis argumentis atque exemplis pro-
bando illum esse congenerem Patri , seu ejusdem esse
natura cum Patre , ita ut tamen Pater & Filius non
essent una singularis persona , ut volebat Sabellius ,
sed essent duas personæ realiter distinctæ , in una &
eadem natura per se subsistentes . Ex quibus omnibus
apparet eandem sententiam fuisse Nicæni Concilii
& trium priorum Ecclesiæ sæculorum , etiam tribus
prioribus Ecclesiæ seculis per vocabulum *Omone-
sion* , seu *Consubstantialis* , exprimi solitam .

Dices. Sabellius dicebat Filium *omouſion Patri*, & idcirco ab Ecclesia damnatus est. Ergo falsum est, quod tribus prioribus ſaculis Filius Patri *omouſion* in Ecclesia diceretur, & vocabulum hoc *omouſion* in Ecclesia reciperetur. *Reſp.* diſt. 1. partem ant. Sabellius dicebat Filium *omouſion Patri*, in ſenſu ecclaiiſtico, ſeu in ſenſu, in quo *omouſion* ſumbebat a Doctoribus & Scriptoribus Ecclesiatiſiſ, N. In alio & prophano ſenſu, qui hereticus erat, & trinitatem perſonarum tollebat, C. Hinc ad 2. part. ant, *Reſp.* Sabellium ab Ecclesia damnatum fuſſe, non præciſe quod diceret Filium *omouſion Patri*; led quod diceret in ſenſu alieno, prophano, & heretico. Unde ſequitur tantum, quod Ecclesia tribus prioribus ſaculis non eredetur Filium *omouſion Patri*, nec vocabulum hoc *omouſion* reciperet in eo ſenſu, quem intelligebat & aſſerebat Sabellius. Pro quo

Integre & unicarum Sabellis. 10 quo
Nota. Sabellis nomen usitum cum exteris & pro-
phanis Authoribus sumebat pro persona, seu substan-
tia singulari, per se subsistente, & divisa à quacumque
*alia, sicutque per *Omouison* intelligebat id quod*
cum alio esset una & eadem persona; id quod cum
alio esset una & eadem substantia singularis, per se
subsistens, & divisa à quacumque alia substantia;
*vel, si vis, per *Omouison* intelligebat unam & ean-*
dem personam, seu substantiam singularem, solita-
riam, & à quacumque alia separatam, diversis no-
*miniibus expressam. Unde dicendo Filium *omouison**
Patri, dicebat Filium & Patrem esse unam & ean-
dem personam, unam substantiam singularem, solita-
riam, & ab omni alia separatam, duabus nominibus
expressam, sicutque tollebat trinitatem personam
in Deo.

Scriptores vero & Doctores Ecclesiastici nomen *omousion* usurpabant praescise pro essentia, substantia, natura; & consequenter vocabulum *omousion* pro persona eiusdem essentia, substantia, natura cum alia persona; & dicendo Filium *omousion* Patri, dicebant Patrem & Filium esse duas personas, realiter distinctas, sed nec separatas, nec separabiles, ut potest unius essentia, substantia, & natura. *Omousion* igitur, prout accipiebatur a Sabellio, sensum haereticum exprimebat, sed extraneum & prophanum, ab exercitis & prophanis Authoribus mutuatum: prout autem a Doctribus & Scriptoribus Ecclesiasticis accipiebatur, & ita secundum propriam & veluti domesticam Ecclesie acceptiōnem, exprimebat sensum orthodoxum, fidei & que juxta Ecclesie acceptiōnem credenda Filium & Spiritum S. esse *omousios* Patri, credebant Patrem, Filium, & Spiritum S. esse tres personas unius essentia, substantia, natura. Quod est dogma catholicum, ab om̄ibus

Disputatio II. Articulus V.

197

bus firma fide tenendum. Ecclesia igitur damnando Sabellium, non judicavit Filium Patri *omouison* non esse, sed solum non esse *omouison* in sensu extraneo & prophano Sabellii; neque vocabulum ipsum proscripsit, sed solum sensu illius extraneum & prophano, quem ad inveniendam suam heresim ab exterris & prophanis Scriptoribus mutuatus erat Sabellius; & sicut cum vocabulo sensu suum, Doctrinum & Scriptorum Ecclesiasticorum scriptis consecratum, a fidelibus retineri voluit, ut patet ex iis quae temporibus illis gesta fuerunt circa Dionysium Alexandrinum.

§. X.

Obj. 3. Episcopi contra Paulum Samozarenum Antiochiae congregati sacerculo tertio, dixerunt Filium non esse Patri *omouison*. Ergo culpandi sunt Patres Nicenii, quod postea sacerculo quarto Filium Patri *omouison* esse dixerint. Hanc objectionem proponit S. Athanasius, & responderet, i. si Patribus Antiochenis, qui septuaginta tantum, Nicenorum, qui trecenti fuerunt, numerum opponere non decet (in quo plus aequo erga Antiochenes liberalis est Athanasius,) pro Nicenis Antiochenis antiquitatem metuendam non esse, quia Nicenii definitio-
nisi sua duces habuere duos Dionysios, Antiochenis Patribus aetate superiores, quorum alter Roma, alter Alexandriae Episcopus fuit, qui proinde duarum primarum Sedium Antistites fuere, qui Paulum Samozarenum condemnarunt, & nihilominus Filium Patri consubstantiale esse dixerunt: nec solum ita senserunt duo Dionysii, sed & Synodus Romae a Dionysio Romano in cauila Alexandrina congregata, vehementer indignata est negotiis Filium esse consubstantiale Patri, & Alexandrinum ea de re accusatum ad apologiam conscribendam coegit, abscondendum, ni pataret, & abdicandum. Neque numerus, inquit, eorum qui congregati fuere, in comparationem mittendus, ne videantur trecenti illi Nicenenses, eos, qui pauciores sunt, perstringere: neque tempora metuenda sunt, ne priores videantur posteriores exauktorare: omnes enim Patres sunt, sed tam nonne isti (Nicenenses) quasi novum aliquid sapientes, id in scriptis retulerunt, neque sui fiducia voeas in Scriptura non solemniter defendunt, sed a Patribus incitati, eorum vocabulis uti voluerunt. Duo enim Dionysii dia ante eos septuaginta fuere, qui Samozarensem sustulerunt, quorum alter Roma, alter Alexandriae Praesul erat. Ibi cum quidam Alexandrinum Episcopum accusarent, quasi qui Filium opus & non consubstantiale Patri diceret, & Synodus Romae coacta indignè tulerit, & Romanus ad cognominem sibi Episcopum omnium sententiam peroripit, &c. Unde

Respondet 2. Si igitur aliquis carpit Nicenenses, quod non dixerint omnia, que ipsorum antecessoribus placherunt, idem quoque merito carperit septuaginta Episcopos, Pauli Samozarenensis condemnatores, quod ea, que antecessorum erant, non observaverint: antecessores autem eorum fuere duo isti Dionysii, catenique qui Roma tum congregati fuere. Verum neque hos, neque illos fas est culpare. Omnes enim Christi curam gessere, studiaque sua contra hereticos intendebant: & hi quidem (Antiochenes) Samozarensem, illi vero (Nicenii) Arianam heresim condemnaverunt: bene vero & hi & illi pro subiecta materia (& circumstantiis, in quibus versabantur) scribunt. Quod ut probet;

Respondet 3. Qui Samozarensem sustulerunt, hanc vocem Consubstantiale corporaliter accepere, cum Paulus sophistari veller, & diceret: Si Christus non ex homine Deus factus est, igitur consubstantialis est Patri, & necessario sequitur tres esse substantias: unam quidem que prior sit, ut princeps: reliquas vero duas ex eis oriundas: ideoque merito vitantes illud sophisma Pauli, dixerunt Christum non esse consubstantiale: non enim ita se habet Filius ad Patrem, ut ille cogitabat. Illi vero, qui Arianam heresim anathemate notarunt, cognoscentes non creaturam, sed genitum

Simonnet Theol. Tom. I.

quiddam ex substantia Patris Filium esse, & substantiam Patris originem, radicem & fontem esse Filii, & veram undecimque esse similitudinem geniticum genitore, & nequaquam eum, uti nos, diverse naturae esse, ac proinde separari a Patre, sed ipsius eum esse Filium, nec ab eo dividiri posse, sicut nec splendor a luce, & pro se habentes Dionysii exempla, fontem scilicet & Consubstantialis assertiōem, & preterea unitricem Salvatoris vocem, Ego & Pater unus sumus, & Qui vidit me, vidit & Patrem meum: His de causis merito inducti sunt, ut Filium Consubstantiale dicent.

Itaque juxta S. Athanasium, Patres Antiocheni, cum negarunt Filium Patri consubstantiale esse, Consubstantialis intellexerunt corporaliter, seu quale reperitur in corporalibus, in quibus quod alteri consubstantiale est, non solum propriam & ab omni alia distinctam habet substantiam, sed etiam propriam substantiam & naturam, numero distinctam, & divitiam a substantia & natura illius, cui consubstantiale dicitur, ut pater in humanis: pater enim & filius in humanis non solum sunt duas personae realiter distinctae, sed etiam duas substantias, duas naturas distinctas numero, & separatas. Unde filius in humanis patri consubstantialis est, consubstantialis corporaliter intellecto, quatenus substantia filii & substantia patris sunt duas substantias ejusdem rationis & speciei, realiter ab invicem distinctae & divites, quarum una est principium alterius. Quo sane sensu in divinis neque Filius Patri, neque Spiritus S. Patri & Filio consubstantialis est: alioquin in Deo non solum tres essent realiter personae, sed etiam tres distinctae substantiae, naturae numero distinctae & divites, proindeque tres essent divinitates, & tres Dii, Quapropter Antiocheni Synodus Patres, de Filii divinitate simplicius scribentes, nec exquisitam diligentiam in tractatu hujus vocis Consubstantialis adhibentes, sed illud crassius & corporaliter intelligentes, Filii cum Patri consubstantialitatem insciati sunt, in eo omnem caram habentes, ut quod Samozarensis excogitarat, tollerent, & docerent ante omnia Filium fuisse, eumque non ex homine Deum esse factum, sed cum Deus esset, induisse servi speciem, & cum Verbum esset, carnem esse factum.

Patres vero Nicenii, cum Filium Patri consubstantiale dixerit, Consubstantialis intellexerunt subtilius & incorporaliter, seu, ut ita loquar, a fece, quia in corporalibus insicatur, depuratum, quo modo ante Antiochenam Synodum intellexerant duo Dionysii cum Concilio Romano; hoc est, sumpererunt pro eo, quod essentiam, substantiam, naturam unam & eandem habet cum alio, sive unam & eandem tantum specie & definitione, sive etiam unam & eandem numero habeat; vel si vis, sumpererunt pro eo, quod habet cum alio similitudinem in essentia, substantia, natura absolutissimam, exulta omni omnino dissimilitudine. Hoc autem sensu Patres Nicenii Filium Patri consubstantiale dicentes, Antiochenis Patribus non contradixerent, & Arianam contrivere infidelitatem, una voce declarando Verbum non esse creaturam, sed genuinum Patris factum, de substantia Patris natum, Patri coeternum, nihil commune cum creaturis habentem, a Parre indivisum & indivisibilem, Patri aequalem, eadem cum Patre immensum, omnipotentem, bonum, &c. unum solum verum cum Patre Deum, ut post unam solam & veram habentem cum Patre divinitatem.

Itaque quia Eusebius & Arius, ante tempora quidem fuisse Filium dicent, sed tamen factum esse, & unum ex creaturis esse docere conarentur, & dictum illud, ex Deo, non ita interpretarentur, ut Filium genuinum ex Patre uero natum crederent, sed eum ita ex Deo esse, ut catena creatura, affirmarent, & similitudinis unitatem Filii cum Patre negarent, essentia aut natura constare, ut solidus Filius Patri suo similius haberi posse, sed consensu dogmatum, rationeque doctrinae eam similitudinem conflatam esse: & quia

N 3 interse

intersepebant, & omnibus modis alienabant essentiam Filii a Patre, aliud ei initium existendi affingentes, ad creaturarum censum eum detrahabant: ideo Nicæ congregati Episcopi, conspicati eorum hominum, qui ita sentiebant, sacrificiem, collectis in unum, que ex sacris litteris ad sententiam suam iuendam facerent, liquidius rem exponentes, Filium consubstantalem esse asseverarunt, ut ingenuitas & vera natura Filii inde significaretur, nihilque cum eo res creatas commune habere edocerent. Vociis enim istius exquisita ratio eorum simulationem, cum dicunt eum ex Deo esse, patefecit, & omnes eorum argutias, quibus simpliciores fallunt, excludit.

Egregie haec tenus S. Athanasius. Attramen superest mihi icerupus circa Consubstantialis acceptancem, quam Antiochenis attribuit, cum ait eos vocem hanc intellexisse corporaliter, & Filium non consubstantialem Patri dixisse, ne tres in Deo essentias & naturas realiter distinctas, ac separatas, atque ita tres Deos admittere cogerentur. Etenim quomodo sic intelligere poterunt Consubstantialis? cum Dionysii Alexandrini ad Paulum Samozatensem epistolam praemaniibus haberent, & ita ignorare non possent, Christum Patri consubstantiali à Patribus dictum esse, & quo sensu dictus est? Quomodo Filium Patri non esse consubstantialem dixerunt? cum Catholicè sentirent de Trinitate, & ita crederent tres realiter personas divinas unius gloriae, maiestatis, potentiae, divinitatis, ac proinde unius essentiae, substantiae, naturæ, quod erat credere trium personarum divinarum consubstantialitatem: cum præ oculis haberent recentissimum factum duorum Dionysiorum, & Synodi Romanae, Dionysio scilicet Alexandrino Romæ accusato, quod scripisset Filium non esse consubstantialem Patri, Dionysium Romanum cum sua Synodo indignè tulisse, quod Filius non esse Patri consubstantialis diceretur, & Filii cum Patre consubstantialitatem afferuisse, Dionysumque Alexandrinum ad se purgandum compulsum fuisse: cum Pauli sophistam explodore nullo negotio possent, non Consubstantialis negando, sed germanam & ecclesiasticam Consubstantialis significacionem exponendo?

Et vero Dionysius Alexandrinus in sua ad Paulum epistola confutat eum, non negando, sed afferendo Filii cum Patre consubstantialitatem. *Deserunt dicit*, inquit, *eu, qui eras natura Dominus & Verbum Patris, per quem omnia Pater fecit, & quem sancti patres hominorum Patris vocaverunt; de Deo enim non docuerunt.* Quomodo ergo ii, apud quos tanti pondus fuit Dionysii Alexandrini authoritas, dici possunt Paulum confutasse, Filii cum Patre consubstantialitatem non afferendo, sed negando, & quidem contra SS. Patrum traditionem, quam proinde vel ignorasse, vel contempnisse dicendi sunt, quorum tamen utrumque valde injuriosum est Episcopis sanctitate pariter & doctrina insignibus, quales tamen fuerant plerique saltem ex Antiochenis Synodi Patribus? Denique supposito quod Antiocheni Patres Filium non consubstantialem Patri dixerint, valde mirum est, non esse ad Romanum Pontificem delatos, tanquam reos violatae fidei Catholicae, sicut paucis ante annis delatos, quamvis immerito, fuerat Alexandrinus Episcopus, neque aut à Sede Apostolica damnatos fuisse, aut palinodiam recantasse.

His omnibus addo, Patres Antiochenos, ad damnandam Pauli impieratem, Filium Patri consubstantialem eo sensu, quo confessi sunt Patres Nicæni, confiteri debuisse, & confessos esse. Sic argumentabatur Paulus. Si Christus fuit ante Mariam, & non ex homine Deus factus est, fuit ab aeterno natura Deus; vel, si Verbum, quod in tempore caro factum est, fuit ab aeterno Deus, & non tantum Verbum Dei, non propria, sed Dei substantia existens, sunt duo Dii. Atqui Ecclesia duos Deos non constitut, sed unum natura & substantia Deum improductum & aeternum, & alterum in tempore existentem, non natura sed adoptione Deum, qui Christus est. Ergo, &c. *Hac sensu*, inquit Dionysius Alexandrinus, &

loqueris blasphemè, iniquitatem contra Deum denuncians; quod qui Verbum Patris Jesum unigenitum dicit Deum, duos Deos dicit; ut te auctore nemo dicat Christum Deum ante secula, & tu non dicens Deum ante secula, sed te Ecclesiam vocans, Ecclesia, inquis, duos Deos non dicit, neque traditum accepit. Tu vero duos tibi tradiisti, unum ante secula ingenitum, & unum electum Deum in extremis temporibus, qui est Christus. Sic enim non mihi scripsisti, sed qui audierunt, mihi scripserunt sic te docere.

Hanc autem Pauli impian doctrinam damnant Antiocheni. Patres in sua ad Paulum epistola, in qua relate ad doctrinam ejus modò expositam, sic loquuntur: *Hunc autem Filium genitum, unigenitum, imaginem Dei invisibilis, primogenitum omnis creature (hoc est, genitum ab aeterno, & consequenter ante cujuscumque creature productionem) sapientiam, & Verbum, ac virtutem Dei ante secula, non præcognitione, sed substantia & hypostasi Deum, Dei Filium, cum in veteri & novo Testamento cognoverimus, confitemur, & predicamus. Qui autem contra dicit, Filium Dei non esse ante constitutionem Mundi, dicitque, credere, & confiteri esse Deum, non esse aliud, quam duos Deos predicare; qui Filium Dei non esse Deum predicat; hunc alienum esse ab Ecclesiastica regula arbitramur, & omnes Ecclesie Catholice confemimus.* Et Coloss. c. 1. inferiori, recitatis Apostoli verbis, *Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, sic prosequuntur: Quippe qui vere est, & operatur, utsi Verbum simul & Deus, per quem omnia fecit Pater, non tanquam per instrumentum, neque tanquam per scientiam, non per se existentem: generavit enim Filium Pater tanquam aeternum viventem, & per se existentem, omnia in omnibus operantem, &c.* Et inferius: *Qua de causa idem Deus & homo Jesus Christus propoerabatur in lege & prophetis, & ab omnibus in Ecclesia, que sub caelo est, creditus est Deus quidem, qui se ipsum exinanivit, cum esset aequalis Deo, homo vero ex semine David secundum carnem, &c.*

His verbis Antiochenes clarè definiunt, 1. Verbum, quod in tempore caro factum est, ab aeterno existit, utsi ab aeterno genitum à Patre de substantia Patris, præindeque verum Dei Filium unigenitum; genitum vero, non ut actum *anypostaton*, & substantiem in alio ratiōnē, quale est verbum mentis in homine; sed ut actum per se viventem, & per se substantiem, ac proinde ab aeterno propriam substantiam, & personalitatem habuisse, & ita ab aeterno fuisse Verbum, imaginem, sapientiam, & virtutem Patris, non per modum alicuius adhærentis, vel inhærentis, sed per modum substantiae viventis ac per se existentis, seu per modum personæ realiter distinctæ à persona Patris: sicut in humanis pater & filius sunt duas personæ, duas substantias viventes, & per se existentes, realiter distinctæ.

2. Verbum, utsi verum Dei Filium, de substantia Patris genitum, esse substantia & hypostasi Deum, Deo Patri aqualem, & consequenter Christum, seu Verbum, in tempore incarnationis, esse verum Deum & verum hominem, verum scilicet Deum per essentiam, substantiam, naturam, quam à Patre accipit in aeternitate, & verum hominem per humanitatem, quam suscepit in tempore; neque tamen duos esse Deos, sed unum tantum, licet non solùm Pater, sed etiam Verbum sit Deus, & substantia per se substantia.

Ex his autem sic argumentor. Qui dicunt Verbum seu Filium esse ab aeterno substantiam per se existentem, & verum Deum Deo Patri aequalem, nec tamen Patrem & Filium esse duos Deos, sed unum esse Deum, consequenter unam esse divitatem, ac proinde unam essentiam, substantiam, naturam Patris & Filii. Sicut enim duas personas humanas non sunt unus homo, quia non est una realiter humanitas utriusque, sed sunt duo homines, quia distinctas habent & divisas realiter humanitates; ita duas personas divinas non sunt unus Deus, sed duo Dii, si non est una realiter utriusque divinitas, sed habent divinitates distinctas & divisas realiter. Uno Verbo,

Disputatio II. Articulus V.

199

Verbo, duas personas divinas esse unum realiter Deum, nihil aliud est, quam duarum personarum divinarum unam esse realiter divinitatem: sicut duas personas humanas esse unum realiter hominem, nihil aliud est, quam unam esse realiter humanitatem duarum personarum humanarum.

Atque Patres Antiocheni in sua fidei professione dicunt Verbum seu Filium esse ab aeterno substantiam per se existentem, & verum Deum Deo Patri aequalis, nec tamen Patrem & Filium esse duos Deos, sed unum esse Deum. Ergo in sua fidei professione confitentur unam esse divinitatem, ac priuilegiis unam essentiam, substantiam, naturam Patris & Filii, & consequenter in sua fidei professione confitentur Patrem & Filium esse consubstantiales eo sensu, quo Filium Patri consubstantiale in suo Symbolo confitetur Nicæna Synodus: quantumvis abstinerint a vocabulo Consubstantialis, imo & fortasse illud a personis divinis summoverint intellectum, ut vult S. Athanasius, vel, ut libenter dicerem, intellectum in sensu Sabellii.

Nota. Paulus Samozatenus dicebat Deum Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum unum esse Deum: Verbum Dei, ejusque Spiritum inesse Deo perpetuo, sicut hominis in corde proprio verbum inesse cernimus: Filium Dei subsistentiam habere per se nullam, sed in Deo subsistere. Sicut igitur verbum hominis cum homine non sunt duo homines, sed unus homo, quia verbum hominis cum homine non dicit duas substantias per se existentes, sed unicam per se existentem, in qua & per quam subsistit verbum ipsum; ita juxta Paulum, Filius & Spiritus Sanctus cum Patre non sunt tres Dii, sed unus Deus, quia juxta illum, Filius & Spiritus Sanctus cum Patre non dicunt tres substantias per se existentes, sed unicam, singularem, & solitariam substantiam per se existentem, in qua & per quam subsistit verbum Filius & Spiritus Sanctus subsistunt. Unde sicut dici potest verbum hominis esse omoussum homini aliquo sensu, quatenus una & eadem est subsistentia hominis & verbi in homine & per hominem existens; ita Paulus dicere potuit Filium & Spiritum Sanctum esse omoussum Patri in sensu extraneo & heretico, intelligendo scilicet unam & eandem esse subsistentiam Patris, & Filii, ac Spiritus Sancti in Patre & per Patrem existentium, proinde unicam, singularem, & solitariam esse in Deo per se, nempe per se existentem Patris, in qua & per quam subsistunt Filius & Spiritus Sanctus, sicut accidentia subsistunt in & per substantiam, cuius sunt accidentia.

Samozenus igitur omoussum nomine hoc sensu abutentem damnam, ipsumque nomen si intellectum, vel potius nominis abusum proscribere potuerunt, sicut confitentes Filium omoussum Patri in eo sensu, in quo tunc Ecclesia post sanctos Patres, duosque Dionysios, ac Synodum Romana confitebarunt, usque nomine non subsistentiam, seu substantiam per se subsistentem, sed præcisè substantiam, essentiam, naturam, atque ita omoussum vocabulo, non id, quod unam & eandem cum alio subsistentiam haberet, sed præcisè id, quod haberet cum alio unam & eandem essentiam, substantiam, naturam, intelligendo. Perperam ergo ab Arianis & Homœianis Antiocheni Patres Nicæni Patribus opponebantur.

§. XI.

Opponebant præterea Synodi Nicæna adversarii, vocabulum omoussum quodam scandalizasse, & multos conturbasse. Item obscurum & ambiguum esse. Item dictum de Filio cum Patre, multas in utroque imperfectiones importare. Item in suo conceptu dicere substantiam quandam præsubjectam, duosque inde enatos, quos consubstantiales dicimus. Unde sic argumentabantur: Si Filius est Patri consubstantialis, necesse est ante eos præexistere, & præsubjectam esse materiam, ex qua isti enascantur, atque inde futurum est, ut non hic Pater, ille sit Filius, sed ambo inter se fratres sint. Quod absurdum est.

Simonnet Thol. Tom. I.

Athan. 1. de
Syn.

Ad 1. Respondet sanctus Athanasius, i. vocabulum omoussum non esse per se causam scandali; alioqui non modò aliquos scandalizasset, aut multos tantum conturbasset, sed scandalizasset, & conturbasset omnes. At è contra vocabulum illud suscepere in Nicæna Concilio ex toto Orbe Christiano convocati Episcopi plusquam trecenti, & in Ariminiensi Synodo Episcopi centum & quinquaginta, antequam scilicet vim & fraudem paterentur. Unde si qui ex hoc vocabulo scandalum passi, & conturbari sunt, hoc non ipsi vocabulo, sed male illud malo animo interpretantium pravitati attribuendum est, qui similes sunt Manichæi legem blasphemantibus, quibus istius mali causa non fuit Scriptura divina, sed ipsorum animi perversitas: item similes Pharisæi, qui olim se de doctrina Christi scandalizari & conturbari causabantur, non quod illis verba Christi scandalum afferrent, sed quia bene à Christo dicta, male ob animi sui perversitatem excipientes, sibi ipsi scandalum pariebant: similes denique iis, qui Epistolas Apostoli culpantes, non Pauli, sed suam inscitiam, & perversum animum arguebant.

2. Neminem procudubio eorum, qui piè sentiunt de Christo, scandalizari, aut conturbari propter vocabulum omoussum, cum è contra illud defendant, & asserant: superesse igitur Arianos, quibus ista offensio nascitur: mirum autem minimè videri debere, quod indigentur vocabulo, quo eorum hæresis tollitur, & quod eis non scandalum, sed dolorem afferat, quia in illo de eorum hæresi trophæum erigitur. Non majorem igitur causam esse contra vocabulum omoussum obmurmurandi, quam contra Christi Crucem, eò quod, ut dicit Apostolus, Iudeis scandalum sit, & Gentibus stultitia. Ceterum quemadmodum Crux mala non est; nobis enim credentibus Christus est Dei virtus, & Dei sapientia, etiamque Judæi insaniant; ita quoque Patrum verba (usia scilicet & omoussum) mala non sunt, sed utilia iis, qui ea legitime perlegunt, rimque in se continent omnis hæresis extinguentur; etiamque Arianis subinde rumpantur, semetipsos condamnantes.

Ad 2. Respondet, Arianos, dato quod dicendo usus & omoussum voces obscuras esse, sincerè loquuntur, non debuisse dicere: Has voces rejicimus; sed Cupimus eorum interpretationem à peritis condiscere: alioqui deberent, quemque in sacris Litteris non intelligenter, rejicere, & criminari eorum Scriptores: sed ea maximè hæreticorum, & minimè Christianorum audacia est: qua enim non intelligimus in Scripturis, non abdicamus; sed requirimus ab illis, quibus Dominus revelaverit, & ab eis dicere cupimus. Ita S. Athanasius, qui deinde petit ab iis, qui predicatorum dictionum obscuritatem accusant, ut confiteantur ea, qua statim subjunguntur, & anathemate execrentur eos, qui sentiunt, ex non entibus prodisse Filium, & non fuisse priusquam existere, & creaturam opusque esse Verbum Dei, & natura convertibilem esse, & ex alia substantia esse, & in summa, anathemate detestantur Arianam hæresim, istius impietatis inventricem; & deinceps non dicant, Ejicimus has voces; sed, Nos sic eas intelligimus, ut ita verisimiliter causam habeant eas recusandi.

Addit S. Doctor, prædictarum dictionum criminales, si Arianam hæresim ejusque blasphemias sinecurre & ex animo damnarent, jam dictiones illas non esse repudiatores, aut prætentam carum obscuritatem causatores; sed è contra suscepuros libenter, eosque ea de re ipsos sibi consciens non posse non esse: cum manifestum sit, Filium non esse creaturam, aut natura convertibilem, neque ex non entibus, sed de Patris substantia ab aeterno existere, idem planè esse, ac Filium esse Patri consubstantiale. Sat scio, inquit, & perjuasum mibi habeo, eos ipsos hoc quoque agnoscere, si ista confiteantur, & execrentur Arianam hæresim, non repudiatores Synodi Nicæna dictiones. Ideo enim Patres, qui dixerant ex substantia Patris genitum esse Filium, statim subintulerunt, Eum Patri consubstantiale esse credimus, N 4 eosque,

Tractatus II. de Deo Trino.

ensque, qui superiora illa dicunt, anathemate execratur; ut ostenderent dicta sua ista ex se mutuo penderet, & hoc ipsum eas voces preferre: & qui eas voces confessus fuerit, prorsus eandem sententiam conseruare esse: contra vero, qui ita non sentirent, sed illas calumniarentur, omnibus modis Christi hostes apparuitos.

Ex his obiter Nota, 1. Novum non esse, quod haeretici, ad cludendas Ecclesiae definitiones, easque cum fuso & colore aliquo repudiandas, obscuritatem illarum prætextant. 2. Hanc obscuritatem criminatio nem vanam esse & frivolum, nec definitionibus Ecclesiae reluctantibus ab inobedientiæ & schismatis criminis excusare posse: alioquin Scripturas divinas ob eam obscuritatem rejicere, & facros Scriptores impunè criminari possemus. Quod tamen singularis audacia est, & qualis non in Christianis, sed in solis haereticis reperitur. 3. Dato quod aliqua Ecclesiae definitione obscura sit, etiam tunc primum omnium in obsequium Christi intellectum captivandum esse, definitione pure ac simpliciter acquiescendo: sicut, si fideles esse volumus, Scripturas, quas ut divinas proponit nobis Ecclesia, ante omnia, quantumvis obscuræ sint, & interpretatione indigent, ut divinas suscipere debemus. 4. Definitionis Ecclesiae, quæ nobis videtur obscura, interpretationem querendam non esse ab Ecclesia per novam definitionem, quæ fortasse nobis adhuc obscura, vel etiam obscurior videtur, proindeque alia ulteriore explicanda fore: unde nullus fieri finis in definitionibus: sed sufficere, si consulantur pii & docti viri, quibus nulla tempore carnis Ecclesia, & quorum iudicio standum est, ne jure merito de nobis dicatur illud Apostoli: Semper difentes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. 5. Definitionem Ecclesiae plerumque obscuram

^{4. ad Tim. cap. 1.} videri illi tantum, qui haeretici ab Ecclesia damnatae damnum nolunt, quia tamen semel sincere damnatae, obscuritas omnis illiçio evanesceret, omniaque illis plana & aperta evaderent. Plerumque igitur prætexta ista definitionis obscuritas aliud non est, quam voluntaria mentis coæcitas in hominibus additici errori, quem proinde amant perditæ, & loco veritatis, spretæ Ecclesia iudicio, ino & contemptu conscientiam reclamantis stimulo, retinere volunt.

Ad 3. Respondeat S. Athanasius, sicut voces Filii & Patris ab humanis ad divina transferuntur, seclusis imperfectionibus, quibuscum rationes patris & filii reperiuntur in humanis; ita Consubstantialis nomen ab humanis ad divina, seclusis imperfectionibus, quibuscum in humanis pater & filius consubstantiales sunt, transferri: neque potiore rationem esse, cum voces Patris & Filii, cum de Personis divinis dicuntur, accipiuntur incorporeiter, & non sic quoque accipiatur Consubstantialis nomen, cum etiam dicitur de Personis divinis. Quod à S. Doctore recte dictum est, probatur ex eo quod in divinis, sicut & in humanis, necesse sit, Filium Patris consubstantialis esse ea ratione & eo modo, quo filius ejus est, & est de substantia illius.

Hæc autem sunt verba S. Doctoris: Ut cum factum, seu filium, dicimus, non id de eo humano more intelligimus; & certi Patrem ejus Deum esse, non corporales de eo inimis cogitationes, sed istius modi exempla & dictiones aure quidem percipimus, interim tamen congruentes deo intellectus concipiimus: non enim Deus, ut homo; ita cum eum Consubstantialis audimus, transcendere debemus omnem sensum, & secundum divinam parabolam, intellectualler intelligere ea, que nobis apponuntur, ut cognoscamus non voluntate, aut adoptione, sed genuinum esse Filium, vere ex Deo enatum, ut vitam ex fonte, & splendorem ex luce. Alioquin que ratio esset, cur has voces factum & filium non corporaliter, Consubstantialem vero quasi de corporibus intelligere velimus & preferimus cum non de alio atque alio ista referantur, sed de quo factus, seu filius, de eodem quoque vox Consubstantialis predicitur.

Ad 4. Respondeat, ad hoc ut unus sit alteri con-

substantialis, fructu requiri communem aliquam substantialiam præsubjectam, ex qua sint enati; sed satis esse, si unus ex altero vere natus sit, sive ex eo alii etiam nati sint, sive non. Cum enim is, qui genitus est, hoc ipso quod genitus est, non possit non esse natura omnino similis cum eo, à quo genitus est; qui genitus est, hoc ipso quod genitus est, non potest non esse consubstantialis substantia, quæ ipsum genuit, sive alios etiam genuerit, sive non. Quod si quilibet, inquit, substantia genitrici sua consubstantialis est, cum id certe quod ex alio nascitur, ei, quod ipsum genuit, simile sit, non opus erit, ut requiramus tres substantias, sed id solum pervefigandum est, an hoc ex illo vere natum sit. Nam et si contingat non esse duos fratres, sed tantummodo unum ex illa substantia gigni, non propterea quia alter natus non est, is qui genitus est, alterius substantia dici poterit; sed solus cum sit, aque habendus est genitori suo consubstantialis: alioquin quid diceremus de filia Jephthe, quæ unigenita erat? aut de filio Vidua, quem Dominus à morte excitavit? cum ipse fratrem non haberet, sed unicus esset. An eterque propterea parenti suo consubstantialis non erat? immo omnibus modis erant, quia liberi erant, & hoc proprium liberorum est erga parentes suos.

ARTICULUS VI.

Utrum inter se pugnant omousios & omæcūsion: ita ut si Filius recte dicatur omousios Patri, non possit recte dici ei omæcūsios, aut vicissim.

RESPONSIUS I.

Filius non solum omousios, sed etiam omæcūsios Patri recte dicitur.

P Rob. Nam 1. Apostolus dicit Filium esse *imaginem Dei invisibilis*, & *figuram substantiam eius*. At imago & figura vel similis est prototypo, vel non est imago & figura: *imaginis enim & figuræ essentiale est prototypum exprimere*, nec illud exprimere potest absque similitudine. 2. S. Alexander Alexandrinus Episcopus in sua ad cognominem Constantinopolitanum Episcopum epist. illud: *Ego & Pater unus sumus*, à Christo dictum est ait, quod ita natus sit Filius, ut paternam effigiem exactè retineat, ut qui omniodam ipsius natura sua similitudinem expresserit, ac sit nulla re discrepans *imago Patris*, & *prototypi expressa figura*. 3. S. Athanasius sic loquitur orat. 3. contra Arianos: *Principio instum fuit in cuiusque animo, & sempiternam Deum habere Filium Verbum, sapientiam, virtutem; atque hoc esse ipsius imaginem & splendorem*. Ex his porro, quæ dicta sunt, oritur ut *semper* (Filius) sit ex Patre, ut sit substantia similis ei, qui genuit. 4. Episcopi Gallicani in sua ad Orientales Synodica hæc scribunt: *Similitudinem quoque ejus ad Deum Patrem non inviti audientes; quippe cum imago invisibilis Dei sit. Sed eam solum similitudinem dignam ad Patrem intelligentes, quæ veri Dei sit ad verum Deum, qualis est vera similitudo in essentia, seu substantia: vero enim Deo similis esse non potest in substantia, nisi verus Deus*.

Accedit ratio convincens. Nam de ratione Filii propriæ dicti est, quod sit Patri similis in substantia. Unde productio Filii, seu generatio, dicitur processio viventis à vivente in similitudinem naturæ. Atqui Filius in divinis est Filius propriæ dictus, seclusus imperfectionibus, que in humanis reperiuntur. Ergo, &c. Hoc argumentum suggestum S. Athanasius orat. 3. contra Arianos, cum ait: *Quod eternus sit Rex Christus, ex superioribus pater, neque est, qui super ea re controversiam moveat; cum enim sit Filius Dei, sequitur ut sit similis Deo: cum vero sit similis Deo, omnino necesse est, ut sit Dominus & Rex. Ipse enim, inquit, qui vidit me, vidit & Patrem*. Et Sanctus Hila-

Coloss. 1.

Hebr. 1.

Ap. Thess. 1:1. h. 6:4.